

Iz zgodovine SKOJ v Sloveniji

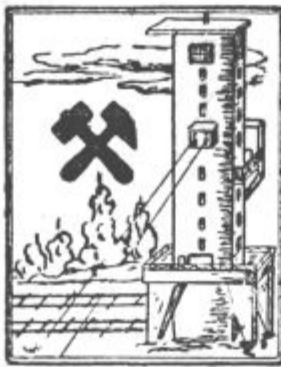
Predvojna dejavnost Komunistične partije je bila v veliki meri usmerjena v pravilno vzgojo naše mladine. To svojo nalogo je Komunistična partija izvrševala preko Zveze komunistične mladine Jugoslavije, na katere čelu so stali vedno najnaprednejši, najbolj revolucionarni voditelji, ki so se že tedaj pripravljali ne samo za vodstvo v političnem smislu, temveč je pred nimi stala tudi odgovorna naloga pripraviti in vzgojiti v mladini zavest, da bo potrebno z revolucijo odpraviti zaostalost jugoslovanskih narodov in jih povesti k osvoboditvi iz kapitalizma v naprednejši družbeni red — v socializem. Danes nam je jasno pred očmi, da je bil v tem oziru dosežen popoln uspeh. Komunistična partija je v dneh vsaj naših narodov dobila najzvestejšega pomočnika ravno v mladini, ki ni ni za trenutek oklevala, temveč je vse mlade sile vložila v oboroženo borbo. Neštete so bile akcije naših skojcev takoj v letu 1941 po vseh naših mestih, ko so s sabotažami, diverzijami, oboroženimi napadi in z agitacijskim propagandnim delom dokazali okupatorju, da je njih bivanje v naši domovini le kratkotrajno. Okupator je na vsakem koraku lahko čutil udarec za udarcem. Tudi vrste prvih partijskih enot so bile polne mladih ljudi, ki so se odločili, da raje s puško v roki padejo v boju za osvoboditev, kot da bi živeli še naprej pod jarmom okupatorja.

Tudi slovenska mladina je v teh dneh odgovorila s svojimi dejanji kot ostala mladina Jugoslavije. Razvijala je svoje delo v skladu s splošno borbo proti okupatorju in je s svojimi dejanji zapisala najsvellejše dni v zgodovino slovenskega naroda, ki bo v poznejših letih lahko s ponosom zrl na našo narodno osvobodilno borbo.

Istčasno z borbo pa je v partizanskih enotah narodno osvobodilne borbe in na terenu delovala tudi mladinska organizacija in SKOJ, ki sta imela namen mladino povezovati in jo s političnim delom vzgajati v napredne socializmu predane ljudi.

Po italijanski kapitulaciji jeseni 1943. leta, ko je bila vsa Dolenjska že osvobojena so dozoreli pogoji, da se je lahko vršil I. kongres Zveze slovenske mladine. Kongres se je vršil v dneh 10. in 11. oktobra 1943 v vasi Kočevska reka pri Kočevju. Udeležilo se ga je preko 100 mladink in mladincev iz vseh krajev Slovenije. Zbora so se udeležili mladinci-delegati Slovenskega Primorja, ki je bilo teden dni prej na Kočevskem zboru odposlanec slovenskega naroda priključeno k ostali Sloveniji. Na tem kongresu so se sestali mladinci-borci partizanskih enot, mladinski aktivisti in tudi predstavniki pionirskih organizacij.

Po slavnostni otvoritvi so kongres pozdravili najvišji vojaški in politični predstavniki vodstva narodno osvobodilne borbe. Kongres je pozdravil predstavnik angleške vojaške misije pri glavnem štabu narodno osvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije major Jones. Med delom je kongres pregledal dotedanje delo, ki je bilo v vseh ozirih nad vse uspešno, kar se je videlo tudi iz diskusije posameznih delegatov, ko so poročali o junaštvu posameznih mladincev, ki so dali svoja mlada življenja za dobrobit naših narodov. Kongres je ugotovil, da oborožena borba proti okupatorju še ni končana,

Velenjski

LETO II — STEVILKA 13

IZDAJA SINDIKAT
RUDNIKA VELENJE
CENA POSAMEZNI STEVILKI 10 DIN

VELENJE, 30. OKTOBRA 1954

RUDAR

UREJA UREDNIŠKI ODBOR. ODGOVORNI UREDNIK KOČAR FRANJO — UREDNIŠTVO: RUDNIK VELENJE. CEKOVNI RAC. STEV. 622-T-4 PRI N. B. SOSTANJ, TISK ČEJSKE TISKARNE V CELJU

★ Okrajni komite Ljudske mladine Šoštanj

POZDRAVLJA VSO
MLADINO OKRAJA
OB NJEMEM
VELIKEM
PRAZNIKU —
OB 35. OBLETNICI
SKOJ IN JO
POZIVA, DA KOT
DEDIC SKOJ
URESNIČUJE VSE
TISTE NALOGE, KI
JIH DANASJNI CAS
POSTAVLJA PRED
NASO MLADINO!

da bo potrebno še vrsto naporov in žrtve do dokončne osvoboditve. V tem smislu so bili tudi sprejeti sklepi kongresa, ki so dali mladinski organizaciji nove naloge za njeno nadaljnje delo pod geslom: »Vse sile je treba vložiti v narodno osvobodilno borbo.«

I. kongres Zveze mladine je jasno določil tudi bodoči razvoj mladinske organizacije, ki naj v svojih vrstah zbe-

re vso mladino in naj bo tudi še nadalje najzvestejši in najmočnejši sodelavec Komunistične partije pod vodstvom sekretarja tov. Tila v končnih bojih za osvoboditev. To nalogo je mladinska organizacija v borbi ljudi časno izpolnila in po osvoboditvi smelo stopila novim nalogam nasproti.

Malko

Junaštva mladincev ne smemo pozabiti

Lojze je bil preprost kmečki fant. Bil je visoke postave, črnolas, rjavih oči in vedno nasmejanega obraza. Vsa okolica ga je spoštovala, ker je bil odkritosrčen, kajti vsakemu je povedal v obraz kar je mislil. Pred vojno si je vaški župnik zelo prizadeval, da bi ga pridobil za vslop k organizaciji slovenskih fantov, ker je videl, da ima Lojze med ostalo mladino ugled. Lojze se na vsa prigovaranja ni zmenil ni, ker je sovražil uniforme, ki so jo na procesijah in cerkvenih slavnostih nosili nadurki cerkveni podrepaniki »slovenski fantje« iz katerih se je pozneje formirala katoliška akcija in iz nje zagrzena bela garda.

Leta 1941 je Lojze občutil močno rano na našem narodnem telesu, ko so si okupatorji razdelili slovensko zemljo na tri dele. Vedel je, da bodo hoteli ljudi uničiti slovenski in ves jugoslovanski živeli. Prve dni po okupaciji je hodil potri in zamišljen. Nobenega veselja ni več imel do oranja in obdelovanja polja. Čutil je, da bo vse delo zaman, da se bo s sadovi njegovega dela in njegovih žuljev hotel okoristiti okupator, zato je rekel očetu: »Ate, lešos ne bomo posadili loliko krompirja in ne vsejali toliko žita kot druge pomladi. Jaz ne bom s svojimi garancijami podpiral okupatorja, ki je prišel zato sem, da nas uniči! Oče ga takrat še ni razumel, tudi sosede so se o njem pogovarjali in se spraševali: »Kaj mu je, ker se je tako spremenil v zadnjem času?« Miščeva Roza je govorila po vasi, da je prepričana, da ga je kakšno dekle speliata na led, sedaj

pa se v njem bije boj, da bi to hudo bol prebolel. Ali Roza se je hudo motala. Lojzeta ni morila ljubezna, pač pa ga je morila okupacija, ker je slutil, da se bližajo težki časi.

V juliju je bil Lojze že povezan z narodno osvobodilnim gibanjem. Nič več ni bil potri, njegov obraz je bil spet nasmejan, zopet se je družil z ljudmi in se z njimi rad razgovarjal. Ti razgovori pa niso bili več gospodarskega značaja, temveč izrecno politični. Sosepom je pojasnjeval kakšni so cilji okupatorja, da ima okupator namen uničiti slovenski narod, da je prišel čas, ko se je treba upreti okupatorju itd. S svojim prepričevanjem si je pridobil velik krog mladincev, kateri so naredili vse, kar jim je Lojze naročil.

Prvi partizani so se zelo radi ustavili pri Lojzeu, ker so pri njem dobili vedno najboljšo podatke o kretanju in oborožitvi sovražnika. Tudi hrano je imel vedno pripravljeno, da so jo borci odnesli s seboj. Organizatorji ljudske vsotaje so imeli pri njem veliko zaščito, ker so videli v Lojzeu požrvovalnega in predanega lovriša. Vedeli so, da si je v kratkem času izredno ogromno pridobil, da ne bo klonil, če ga doleti še tako težek položaj, zato je bil v oktobru sprejet v SKOJ. Niso se mogli Svojo predanost in požrvovalnost je dokazal z mnogimi primeri in junaštvu.

V marcu 1942 je prišel s puško in puškmitraljezom »zbrojevko« v prvi bataljon Krimskega odreda ter prosil, da ga sprejmejo v svojo edinico. Takoj prvi dan prihoda je postal mitraljezec.

Nadel si je novo ime, kot so jih imeli tudi ostali borci. Od tega dne ga niso več klicali za Lojzeta, pač pa za Tomaža. Kadar je komandir zbiral prostovoljce za akcijo je bil Tomaž med prvimi, ki se je postavil v vrsto s svojo zbrojevko. Na akcijah je jurišal s svojim mitraljezom na sovražnikove bunkerje in sejal smrt med okupatorje in domače izdajalce.

Maja 1942 je bila nad Borovnico pri Ljubljani velika borba, ki se je bila med prvimi bataljonom Krimskega odreda in med dvalisočglavo italijansko vojsko. Tomaž je zasedel dober položaj. Bil je na malem gričku za veliko skalo, odkoder je sipal ogenj na prodirajoče Italijane. Premoče sovražnika je prišla do izraza. Italijanom se je posrečilo, da so zabili klin v borbeni položaj in razdvojili bataljon na dva dela. Po tej razdvojitvi so Italijani en del bataljona popolnoma obkolili, dočim se je drugemu delu, v katerem je bil tudi Tomaž, posrečilo, da se je pravčasno iztrgal iz obroča. Pod silnim pritiskom je moral ta del bataljona odstopati. Bil je že v gozdu in popolnoma na varnem. Drugi del bataljona, ki je bil obkoljen pa je bil oddaljen od prvega dela kakih tisoč metrov. Tomaž je začel razmišljati, kako bi skočil na pomoč obkoljenemu delu bataljona. Med tem časom je del Italijanov že slišnil obroč okrog obkoljenega dela bataljona, da se je začela borba že prva v prsa. Med strašnim kričanjem in pokanjem je Tomaž zagrabil torbico s saržerji in municijo, ki jo je nosil njegov pomočnik, se pognal v jurišo proti

italijanski bojni črti, podrl pet Italijanov, skočil čez njihova trupla in v divjem diru tekel na pomoč obkoljenemu delu bataljona. Kot blazen je pritekkel do obkoljenega bataljona prav pred skupino italijanskih oficirjev, ko so z vpijem ravno dajali komando za uničenje obkoljenega dela bataljona. Tomaž je dvignil zbrojevko, prišnil na petelina, zbrojevka je zalajala in italijanski oficirji so v divjem kriku — »mamma mia« — popadali kot snopi. Tomaževa zbrojevka pa je še naprej lajala in sipala smrt med presstrašeno italijansko soldatesko, katero je novonastali položaj popolnoma zmešal. Obroč je bil prebit, italijanska vojska pa je ostala brez vsake komande. Začeli so bežati na vse strani, borci so jih podirali, da je bilo veselje. Tomaževa zbrojevka pa je v tej borbi prišla na svoj račun. Sicer je bila cev zbrojevke popolnoma razbeljena, ker ni imel Tomaž časa, da bi jo zamenjal.

Ko se je ta borba končala, in ko so se preživeli okupatorji razbežali, je komandant bataljona z veseljem obrazom stopil k Tomažu, ga objel in poljubil, borci pa so ga dvignili na ramena in mu vzklikali »hura«!

Ko se je veselje nekoliko poglelo, je Tomaž stopil h komandantu in mu poročal o položaju, v katerem se nahaja drugi del bataljona. Komandant mu je rekel: »Se ena oheč nas čaka«, nato je brž razporedil borce v strelce in hitrih korakov so stopali proti prvemu delu bataljona, oziroma kraju, kjer so Italijani držali prvi del bataljona.

Prišli so do mesta, Italijanom za hrbet, tako, da so bili Italijani v sredini med prvimi in drugim delom bataljona. Komandant je zavpil: »Juriš!« Borci so naskočili, Italijani pa so v divjem begu bežali proti Borovnici, veliko število pa jih je ostalo na bojišču.

Po tej veliki borbi se je med borci veliko govorilo o Tomaževem junaštvu, ki je s svojim držnim naskokom rešil bataljon. Pohvala, ki mu jo je izrekel Krimski odred je bila prečitana pred vsemi borci in vsi so imeli do njega veliko spoštovanje. Pozneje so ga hoteli imenovati za komandirja čete, kar pa je odločno odklonil in pristavil, da se ne želi ločiti od svoje zbrojevke.

Ker se je v vseh akcijah tako junaško držal in bil med tovariši priljubljen kot zelo dober skojec, je bil po roški ofenzivi sprejet v Partijo. To mu je dalo vzpodbudo in še večji elan za delo, zato so ga vsi, ki so ga poznali, imeli za vzglednega komunisto in dobrega tovariša.

Do kapitulacije Italije se je nabajal v edinici, nato je bil na željo ljudi in v sporazumu med Okrožnim komitejem KPS za cerkniško okrožje in štabom Sercejeve brigade, poslan za sekretarja rajonskega komiteja KPS. Delo, ki mu je bilo zaupano je vesno opravljial, ker se je zavedal, da je potrebno veliko političnega dela, če bomo hoteli spremeniti družbeni sistem.

Nekega večera v novembru 1943 je šel v vas Selšček na sestanek. Z njim sta šla še dva tovariša iz rajonskega komiteja. Po sestanku so se vsi trije nič hudega sluteč vračali nazaj v svoj logor. Kdo bi si takrat mislil, da so to Tomaževi poslednji koraki, kajti na koncu vasi jih je čakala domobranksa zaseda. Ko pridejo iz vasi, so iz zasede počili izdajalski strelci, Tomaž je bil ranjen v trebuh in noge ter se je zgrudil na tla. Ko sta ostala dva tovariša priskočila, da bi ga rešila, je zaklical: »Pustiša me in bežiša, da se rešiša, saj z menoj je ilak konec!« — Pod točo svinčenk sta zbežala in se rešila. Tomaž pa je obležal ranjen na tleh v nevarnosti, da ga dobe domobranci živega v roke. Toda tega veselja domobranci drhali Tomaž ni privoščili. Ko so se domobranci dvignili iz zasede in stopili proti Tomažu, je ta potegnil pištolo, parkrat ustrelil proti njim, potem pa si pognal kroglo v glavo. Raje si je sam končal življenje, kot pa, da bi ga dobili domobranci živega.

Drugi dan so šli vaščani z vozom in pripeljali truplo junaka na njegov dom. — Ta predel Notranjske je bil takrat delno osvobojen. — Položili so ga na mrvaški oder, potem pa ga pokopali z vsemi častmi. Marsikateremu borcu se je orosilo oko, ko je zvedel za Tomažovo smrt. Smrt Tomaža pa je dala preživelim borcem še večjega elana v borbi za dokončno osvoboditev domovine.

Tekavec

Zgodovinski datum ZVEZE KOMUNISTIČNE MLADINE JUGOSLAVIJE

Oktober 1919. leta so imeli delegati komunistične mladine v Zagrebu konferenco Zedinjena, kjer so ustanovili Zvezo komunistične mladine Jugoslavije.

Junija 1920. leta je bil v Beogradu I. kongres Zveze komunistične mladine Jugoslavije v prisotnosti delegatov iz Srbije, Hrvatske, Bosne in Hercegovine, Vojvodine in Slovenije. Kongres je sklenil, da se SKOJ včlani v Komunistično mladinsko internacionalo. Organizacija je imela ta čas 3000 članov.

Decembra 1920. leta je čez noč razglašena »obznana«, ki prepoveduje delovanje KPI, Neodvisnih sindikatov in SKOJ. Leta 1921 se temu pridruži še zloglasni zakon o zaščiti države. SKOJ se mora umakniti v ilegalo.

V letu 1922 je bil v Ljubljani II. kongres Zveze komunistične mladine Jugoslavije.

Junija 1926. leta se je vršil II. kongres SKOJ. Kljub najhujšemu terorju se organizacija širi in ideološko čisti. Vanjo pritegujejo delavski in kmečki mladinci, da bi poslala množična organizacija proletarske mladine. Frakcijske borbe v Partiji so prizadele tudi SKOJ.

Septembra 1935. leta je bil VI. kongres Komunistične mladinske internacionale, ki je imel tudi na SKOJ močan vpliv. V sklepkih je bilo določeno delo za krepitev SKOJ in za zbiranje množic z namenom, da bi ustvarjali protifašistično mladinsko gibanje in mobilizirali mladino za borbo proti imperia-

listični vojni.

Islega leta je bila v duhu sklepov VI. kongresa KPI, IV. državna konferenca SKOJ. Kljub vsem sklepom so protiparlistični elementi z Gorickim na čelu sklenili leta 1936 razpustiti SKOJ kot samostojno organizacijo. To je za dalj časa zmedlo skojevske vrste.

Pred koncem leta 1937 je bila ustanovljena pri CK KPI mladinska komisija z Ivo Lolo Ribarjem na čelu, ki je pozneje prerasla v Centralni komite SKOJ.

Avgusta 1939. leta je bila V. državna konferenca SKOJ. Blizala se je vihra druge svetovne vojne. CK SKOJ je izdal tezo o položaju v svetu in določil na-

loge svojih članov v borbi za neodvisnost države.

Leta 1940 je bila VI. državna konferenca SKOJ, ki je pozvala vse mlade komuniste in vse napredne mladince, da zastavijo vse moči v borbi za strnitev dosedanjih posameznih akcij v organizirano enotno gibanje delavske, kmečke, študentske, dijaške in druge mladine vseh narodov Jugoslavije.

Julija 1941 se je zbral v Beogradu CK SKOJ in v zvezi z zgodovinskim sklepom Partije o oboroženi vstaji izdal proglas za mladino Jugoslavije z naslovom »Vse za poraz fašističnih razbojnikov! Na la poziv so se vsi člani SKOJ, kot zvesti sinovi svoje domovine, stavili Partiji na razpolago.

V začetku novembra 1942 je CK KPI sklenil sklicati kongres mladine Jugoslavije, ki je združil vse pokrajinske zveze protifašistične mladine v Združeno zvezo protifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ).

V prve partizanske oddelke je po pričelku oborožene vstaje vstopilo nad 15.000 članov SKOJ. Pred prvim kongresom mladine Jugoslavije se je v vrstah naše vojske borilo okrog 20.000 skojevcev, padlo pa jih je 18.000.

11. septembra 1943 je sklenil CK SKOJ sklicati II. kongres USAOJ, ki se je vršil od 2. do 4. maja 1944. leta v Drvaru. V času kongresa je bilo v USAOJ včlanjenih 500.000 mladincev in mladinc; od tega jih je bilo v vojski okoli 200.000. Vendar je kongres še nadalje določil za prvo nalogo — mobilizacijo mladine za vojsko, za končno osvoboditev države.

Julija 1948 je V. kongres KPI sprejel sklep o spojitvi SKOJ in Ljudske mladine Jugoslavije v enotno organizacijo. Še isto leto je bil sklican IV. kongres SKOJ, ki je pretresel 22-letno delo od III. kongresa dalje in osvojil sklep V. kongresa KPI o spojitvi obeh mladinskih organizacij. Za velike zasluge in slavno pot, ki jo je prehodila Zveza komunistične mladine Jugoslavije od svoje ustanovitve, je prejela na združenem kongresu, ki je bil decembra 1948 v Beogradu, odlikovanje narodnega heroja.

PROGRAM SVEČANOSTI ob 35-letnici SKOJ v Pesjem

Sobota, 30. oktobra:

Popoldne lekmovanja obveznikov predvojaške vzgoje.

Ob 19. uri v Domu Zveze borcev v Pesjem razglasitev zmagovalcev in nagrade, nato nastop kulturno-umetniških mladinskih skupin iz Saleške skupine in nastop Akademске folklorne skupine iz Ljubljane. — Naša kulturno-umetniška skupina bo nastopila s programom, s katerim je nastopila na Hrvatsko-slovenskem mladinskem festivalu in žela velik uspeh. — Po programu bo igral plesni orkester.

Nedelja, 31. oktobra:

Ob 9. uri dopoldne po prihodu vlakov odkritje spominske plošče na hiši, kjer je bil pred drugo svetovno vojno ustanovljen aktiv SKOJ, s slavnostnim govorom predsednika Okrajnega ljudskega odbora Sošani, tov. Tonea Ilirih-Kristlina, z nastopom združenih pevskih zborov in godbe na pihala ter paradno predvojaške vzgoje.

Popoldne bo zabava, ki jo prireja ZB Pesje.

Pripravljali odbor

Eden redkih preživelih ustanoviteljev SKOJ v Saleški dolini, tovariš Ulirih Tone-Kristlin (z daljnogledom) v parlamentu 1943. leta

godba na pihala iz Sošanja in pevski zbor.

Danes pa, ko se pripravljamo na zaključno in največjo svečanost v okraju na sploh, ob 35-letnici SKOJ, in ki bo v Pesjem v nedeljo, dne 31. oktobra pred hišo, v kateri je bil ustanovljen prvi aktiv SKOJ v Saleški dolini (pri goslini Melanšek), se nehoti vprašujemo, ali ne bo tudi poudarek enotnosti in homogenosti vse Saleške doline, ki si prav sedaj gradi svojo osnovno življenjsko celico — komunizem. V njej naj bi ravno komunistična mladina začela uveljavljati svoje napredne težnje in niena glavna naloga naj bi bila še naprej razvijati in krepiti socialistične misli in načine življenja, da bomo prišli še do popolnejših oblik družbenega samoupravljanja, da bomo prišli lahko daleč z razvojem, ko ne bo več potrebno države — družba bo sposobna sama uravnati tok zgodovine in življenja — imeli bomo najidealnejšo obliko življenja — komunizem.

To naj bi bile glavne misli s četrtega plenuma Okrajnega komiteja LMS Sošani, ki ga je imel v nedeljo, 24. oktobra v čilalnici DPD »Svobode« v Velenju, ob prisotnosti sekretarja OK KPS Sošani, tov. Žen Jakoba.

Jože

ZBOR ŠALEŠKE MLADINE

Predsedstvo OK LMS Sošanji je na svoji redni seji sklenilo, da se 35-letnico ustanovitve SKOJ-a proslavi v Pesjem, kjer je bila ustanovljena prva skojevska organizacija v Saleški dolini. Za to mladinsko svečanost bo OK pripravil veliko kulturno prireditev na kateri je že zagotovljeno sodelovanje Akademске folklorne skupine iz Ljubljane. Vsekakor najvažnejše bo pa odkritje spominske plošče na hiši, kjer je bil ustanovljen SKOJ. Ob tej priložnosti

točo govorili najvidnejši predstavniki oblasti v okraju.

Mladina in tudi vsi ostali prebivalci Saleške doline pridite golovo na to veliko svečanost.

Naj ne bo mladince, ki se ne bi odzvali vabilu svoje organizacije.

Pridite vsi in dajte priznanje listim mladincem, ki so prvi spoznali krivice, storjene delavskemu razreču in se organizirano uprli.

Predsedstvo OK LMS Sošanji

Zverinstvo brez primera

Bilo je pozimi leta 1943. Bataljon partizanov XVIII. udarne brigade, v katerem sem bil tudi jaz, je dobil nalogo poslati zasedo na obronkih pod gričevjem Diha in preprečiti vdor Nemcev in Ustašev na osvobojeno ozemlje, kjer je živel na fisoče svobodnih po Nemcih in Ustaših preganjanih ljudi. Druge naše edince pa so med tem časom napadeli sovražno poslojanko v vasi Velovo.

V nočnih urah, okrog polnoči, je bil ves bataljon razvrščen v bojni vrsti. Ležali smo v debelem snegu, skriti v zaklonih, ki smo si jih napravili iz snega in zemlje, ter za naravnimi zakloni, to je za debeli debelih hrastovih in smrekovih dreves. Vreme je bilo po eni strani kaj neprijetno za nas, saj je vso noč močno snežilo, dočim je v vrhovih dreves hulil močan veter, tako, da nas je prepihal do kosi. Po drugi strani pa nam je tako vreme ljudi koristilo, kajti sovražniku je enomogoča pregled terena in spretno manevriranje.

Nikdar ne bo mogel niti eden od listih, ki so bili fakral tam, tega pozabiti. Okrog 4. ure zjutraj, morda tudi okrog 5. ure, sem nekoliko obšel, pravilno obšel položaj, ki ga je branila moja četa. Močno temo je počasi, toda vztrajno preganjal prebivajoči se dan tako, da sem že nekoliko razločil teren. Naenkrat me je strelsko po vsem telesu, da sem onemel od presenečenja. Prisluhnil sem močnejše. Ali je res, ali se mi samo sanja? Ne, res je, popolnoma sem siguran, da sem slišal otroški klic: Tovariši! Od kod ta klic? Tu na bojišču, v snegu, v ledenem miru, v temni noči? V tem napetem premišljevanju me je prekinil drugi krik, krik umirajočega otroka, ki mu je pogol zledenelo kri v žile. Napenjal sem oči in sluh, da bi kaj videl ali slišal. Še danes ne vem, ali sem res videl, ali pa se mi je samo dozdevalo, da sem videl morda 100 ali 150 m pred seboj rdečo liso v belem snegu. Vem samo to, da me je nekaj navdalo s strašno grozo, ki se je zbrala v eno samo misel, v smrtno sovraštvo do zločincev.

Časa za premišljevanje je zmanjkalo. Na levi in desni strani in tudi v sredini našega položaja so zadržali mitraljezi, voljo so zabobneli minometali in lahki topovi naših sovražnikov, ki so hitele v pomoč ostali bandi v vasi Velovo, ki se je v zadnjem obupu izdvovalno upirala našim drugim edincem. Takrat sem mislil, da sem otroški klic tovariši in krik umirajočega otroka slišal samo jaz, vendar sem se molil, ker so mi ostali tovariši pozneje povedali, da so to slišali po vsej bojni vrsti.

Se pod visom tega krika, za katerega smo bili prepričani, da pomeni nekaj strašnega — da je to nov zločin nemških in ustaških krvnikov — smo pričeli sejati smrt iz naših pušk, mi-

traljevov in brzosirolk na prodirajočega sovražnika. Sovražnik se je zaradi loče naših svinčenk polulnil in po krajšem presledku navalil še močnejše. V svesti si, da čuvamo osvobojeno ozemlje, na katerem je na stolone in fisoče naših nedolžnih otrok, sestra, starih mamer in očelov, v svesti si, da varujemo hrbel našim tovarišem, ki zadajajo poslednje udarce krvnikom v vasi Velovo, smo na povelje komandanta bataljona planili kot en mož iz naših zaklonov in v jurišu pogнали v paničen beg sovražnika.

Bitka je trajala nad tri ure. Prenehalo je snežiti in obzorje se je zjasnilo. Zaradi žarkov vzhajajočega sonca se je bojišče pred nami in vrhovi dreves nad nami sveltikalo v fisočerič-lučkah. Bitka pri nas je prenehala, le v ozadju v vasi Velovo je zamolklo bobnelo. Bojišče pred nami je bilo posuto s trupli pošlih sovražnikov, med njimi pa so ležali mrtvi tudi naši tovariši, ki so dali svoja življenja za našo zlato svobodo.

Slopal sem med trupli padlih in nemurno nekaj iskal, čeprav sam nisem vedel kaj iščem. Približal sem se kupu trupel mrtvih sovražnikov. Korak mi je zastal in dih ostal nekje v grlu. Nedaleč vsrtan od pobitih sovražnikov je ležalo v snegu majhno truplo, največ 7 let starega dekletca. Pod trupelcem je bila velika krvava rdeča lisa, v katero so se vpjali sončni žarki. Dekletce je ležalo na hrblju, obrnjeno z obrazom proti soncu. Roke je imelo razštrte po snegu, čvrsto stisnjene v pesi. Oči je imelo široko odprte, iz oči pa je odsevala tiša groza krika, ki sem ga prej slišal na položaju. V dekletovih prsih je hčal do držala zabil nož, ki ga je v nedolžna otrokova prsa zapčila zločinska roka krvnika Nemca ali Ustaša.

Moji tovariši so bili nekoliko oddaljeni. Počasi sem se premaknil in nalahno pokleknil poleg mrtvega dekletca. Prijel sem trupelce, ga vzel v naročje in počasi vsal ter slopajoč počasi odnesel ta biser med borce na položaj. Borci, ki so se brez besed zbirali okoli trupelca, ki sem ga položil v mehke odeje v snegu, so nemo strmeli, brez da bi kdo spregovoril eno samo besedo. Ozrl sem se po obrazih okoli stoječih borcev in videl, kako jim z obrazov drsijo solze, ki se svetlikajo v sončnih žarkih. Roke nas vsehi so krčevito stiskale orožje, ko nas je nenadoma presunil drug, v dno duše segajoč klic: Dušanka! Iz ozadja je prihajal tovariš borce našega bataljona Jovo. Zgrudil se je poleg trupelca svoje mrtve hčerke Dušanke. Izvlekel je iz njenih prsi nož in ga vrget daleč v bojno polje, dvignil trupelce in ga pritisnil na svoja prsa, in kri iz rane, ki je zevala na otrokovih prsih, je pordečila lovin obraz. Ko je mrtvemu dekletcu Jovo počasi odprl dlan nienne desne roke, smo zagledali zvil majhen listič, ki sem ga jaz, ki sem bil najbližnji, prečital na glas in je na niemu pisalo tole:

»Tovariši! Nemci in Ustaši so pripravljani — v roku ene ure bodo prii vasi! Jelka.

Ta listek je napisala Dušankina mama Jelka, pičlih 5 minut prej, predem so jo nemški banditi zaprli in kateri listek je ponesla nam mala Dušanka, ker ga mati ni mogla, a so jo dobili v roke krvniki, ki se niso ustrašili nedolžne krvi in jo ubili. To kar sem vam ravno sedaj povedal, smo zvedeli od sosedov Dušanke, pri katerih so se krvniki sami hvalili s svojim zločinom.

Trupelce mrtve Dušanke smo pokopali na samem bojišču z vsemi vojaškimi častmi, pri čemer ni ostalo suho niti eno eko boreca in nad njenim odprtim grobom je plapolala naša ponovna sveta prisega, da bomo mačevali njeno nedolžno preliho kri in da se bomo borili do zadnjega, vse doleci, da bi naša zemlja popolnoma svobodna.

Čez dobri dve uri je borba pričelaj znova. Borili smo se tako, da smo dostojno poplačali krvnikom za njihov zadnji zločin. Vsem nam je pred očmi belela in bdi še danes naša mala Dušanka. Med vsemi pa se je kakor lev boril Jovo, Dušankin oče, ki je v tej bitki tudi padel, saj zaklonov sploh ni iskal, pač pa je sloje sejati smrt s svojim mitraljezom med krvnike, ki jih je po dveurni borbi ostalo na bojišču preko 200.

J. N.

Stane

Okrajni komite LM Šošanji in njegovo delo

Nedvomno lahko danes trdimo, da je letos OK znal poiskati lake načine in oblike dela, ki so našli ugoden odmev med mladino samo, pa tudi med člani drugih množičnih organizacij, saj so le ti nudili precejšnji pomoč našim mladinskim voditeljem v okraju, pri organiziranju raznih akcij. — Koper, Gmeč, mladinske brigade in sedaj Pesje, to so dokaj skope besede, toda pomenijo mnogo več. Če ne bi bilo velikih dejanj naših vidnejših aktivistov, ne bi mogli danes zapisati teh par kralških besed, ki pomenijo le okvirno delo našega komiteja letos.

Kljub problemom in težavam, v organizaciji sami in izven nje, ki jih bomo morali še premagovati, lahko rečemo, da organizacija LM prehaja iz islega obdobja, ko smo se često zapirali v ozke okvire aktivna, na širše področje aktivnosti splošne družbene dejavnosti. In ravno iz teh težavni so se rodili prvi poskusi našega komiteja.

Mladina našega okraja je letos prvič sodelovala na večji akciji mladine iz vse Slovenije in kljub »ostri konkurenci« zavzela eno najboljših mest čne na bojišču. To je bila udeležba naše kulturno-umetniške skupine na Hrvatsko-slovenskem mladinskem festivalu v Kopru meseca junija letos. Ze samo to, da smo si zagotovili sodelovanje na festivalu, je bil za nas velik uspeh, saj so v ostalem sodelovale na festivalu le skupine iz večjih mest. — In kakšen vhs smo pustili v Kopru? Nedvomno zelo dober, saj so nas za drugo leto povabili v goste, kjer naj bi z isto skupino goslovali v Kopru na stroške tamošnje mladine.

V listih dneh so tudi mladinske brigade zasadile prvič lopate pri novi šoli v Velenju. V malem Velenju so se začele obnavljati tradicije mladinskih brigad v letih po osvoboditvi, in to za mladino v Saleški dolini veliko pomeni. Centralni komite LMS je s svojega tretjega plenuma poslal pozdravno pismo II. Saleški mladinski delovni brigadi »Janka Ilirih« naslednje vsebine:

MLADINCI IN MLADINKE!

Vaš delovni polet in dobra volja nas veselita in navdušujeta. Delo, ki ga opravljate, spominja na tradicijo starih »brigadnih poletij«, zato vas z našega plenuma pozdravljamo kol da bi bili med vami ter vam želimo uspehov in čim prijetnejših dni skupnega življenja in dela.

III. plenum CK LMS

v Godešiču

Tovariši brigadirji — tudi Okrajni komite mladine se vam zahvaljuje za vaš trud, ki ste ga vložili v prostovoljno delo pri gradnji nove osnovne šole v Velenju. Na svečanostih ob koncu izmen ste prejeli proslave in pohvale. Toda to še ni vse. Na majhni svečanosti, ki je bila pred nedavnim v Domu Zveze borcev v Pesjem je Občinski

komite Velenja prejel krasen prapor v znak poštvovalnosti in volje, ki so jo pokazale mladinske delovne brigade pri gradnji šole. Ta prapor je podaril Okrajni komite LMS iz Sošanja, Tovariši brigadirji, vi ste gradili šolo — šola bo gradila vas, in če bo v novi komunadni skupnosti družba spel potrebovala vašo pomoč smo prepričani, da jo tudi potem ne boste odrekli.

Tudi na savinski strani našega okraja je bilo letos živahno. Gmeč, majhna vasica nad Gorenjimi, kjer so bili nekoč tudi boji naših borcev z okupatorjem in njegovimi priskledniki, je začelkom septembra spel ozvela. Slo in slo mladih ljudi se je oddaljilo spominu padlih mladincev — skojevcev in prisostvovalo odkritju malega spomenika, ki bo odšel skozi rodove govori o herojski borbi naših sinov, ki so v natežnih letih naše zgodovine žrtvovali svoja mlada življenja, za boljše in srečnejšo bodočnost naših narodov.

Svečanosti na Gmeču so prisostvovali skoro vsi vidnejši predstavniki oblasti v okraju, predstavniki mladine v okraju in sekretar Centralnega komiteja mladine Slovenije tov. Franček Mirlič, ki je spomenik tudi odkril. Slavnostni govor pa je imela lov. Ulirih-Alena. Pri slavnosti je sodelovala še

**K največjemu mladinskemu prazniku Saleške doline
iskreno čestita uredništvo**

VELENJSKEGA RUDARJA

Problem kmečke mladine in pošolska vzgoja

Več ali manj povsod se javlja v vseh naslednja slika. V soboto zvečer, nedeljo ali kak drug dan, ko mine vsakodnevno opravilo, najdeš mladino v kaj žalostni sliki. Kje je? V vaški goslini! Drugje ljudi nima biti. Mladina se mora nekie izživljati, mora poleg svojega dela opravljati še nekaj. Te lovadna društva so v našem okraju redkos, kulturno-prosvetna še bolj, čitalnice ali mladinskih kotičkov pa sploh ni. Torci upravičeno moramo pričakovati, da se mladina nekie shaja, čeprav v neprimernem okolju. Mladinske organizacije pač delujejo tudi bolj slabo, premalo so delavne, včasih tudi pravzaprav ne vedo kaj bi delali. Nimajo konkretnih nalog.

Sedaj smo časovno pred začetkom kmečko-nadaljevalnih šol. Ze lansko

leto so bile v nekaterih krajih okraja. Ponekod dobro, drugje slabo obiskane. Mladinska organizacija — ne le na vasi — temveč tudi v mestu se mora truditi, da obiskuje kmečke šole kar največ mladine. Mladinski aktivni naj bi tekmovali v obisku teh šol.

V šolah se mladina vzgaja v bodoče dobre gospodarje in kmečke delavce. V šoli se jim vzbujajo veselje do poklica, ki ni lahek, vendar za obstoj družbe nujno potreben. V kmečkih nadaljevalnih šolah se uči napredna kmečiska znanost, uporaba sodobnih agrolimčnih sredstev, kot so to umetna gnojila, zaščitna sredstva, moderni kmečjski stroji itd. Kmečka mladina bi se naj združevala v tako imenovanih mladinskih odsekih pri kmečjski zadrugi, kjer naj bi stalno imele sestanke in seminar-

je. Vršili bi med seboj razna tekmovalna v vzgoji n. pr. sadnega drevja, v vzgoji poljedelskih kultur, vršili bi razne gnojilne in sortne poizkuse in tako bogatili svoje znanje in prepričanje o koristnosti uporabe raznih umetnih gnojil in podobno.

Tudi mestna mladina bi lahko vzbujala med seboj veselje do vrličarsstva. Učili bi se naj vzgojali prtilično in špahlino sadno drevje v vrličkih okoli hiše. Ženska mladina bi naj obiskovala čim več gospodinjskih in drugih vzgojnih tečajev, kjer bi krepila znanje in sposobnost za življenje.

Mnogo je dela in nalog mladinskih organizacij, mnogo je lepšega dela, samo začeti je treba.

O reševalni vaji v Zabukovci in naših telefonih

nam pove tov. Hočešek, kateri je prejel telefonično obvesčilo

Komaj 20 minut je minilo, odkar je začela sirena in že sedajo prvi širje reševalci v reševalni avto in le nekaj za njimi vozi avtobus z ostalimi člani. Vsega skupaj nas je dvaindvajset. Tudi poltovorni avtomobil se nam pridruži, da bi bil v pomoč, če bo treba. Poleg reševalcev sedi v rešilnem vozni naš zdravnik. Treba mu je izreči pohvalo, ne samo za vestnost, temveč tudi za toplino in skrb s katero se je odzval klicu sirene.

V nočno tišino se zareže preltesujoč glas sirene — jama kliče na pomoč. Ni še ušli prvi živji in že se po vseh hišah užigajo luči — druga za drugo. Znam, katerih može so na delu, trepeče srce, v lesnobi in moreči skrbi bodo mame naslednje ure, dokler ne zvedo, da se njihovim dragim ni zgodilo nič hudega. V drugič pretrga nač zlovesče tuljenje. S hlasno naglico se

Jamski reševalec

člani reševalne čete odpravljajo na pomoč. Zene jim pomagajo, da bi bili čimprej gotovi: »Daj, nase!« še zakliče ta ali ona odhajajočim — in sama ostane s svojo skrbjo. Ni še ušli zadnji signal in že se odpirajo vrata. Črne sence drve v smeri proti rudniku. Reševalci hite na pomoč svojim tovarišem v jami: »Hitro, še hitreje! Oni nas čakajo.« — s to zavesitjo hiti sleherni član proti reševalni postaji.

Tu je vse živo. Kot bi trenil so reševalci v svojih delovnih oblekah in opremljeni z aparati. Da se prihrani na času, so med preoblačenjem dana potrebna pojasnila. »V jami v Zabukovci je ogenj in širni rudarjem je odrezan izhod!

ali se bo o nas reklo, da smo dobri ali slabi. Torej fanije — pozor!

Od obratovalec inž. Kovačiča, dobimo navodila in že odhajajo prve grupe v akcijo katerega se vrši v močni zamagljeni in katero je naša četa uspešno rešila!

-0-

Zelo smo bili zadovoljni, ko sta nam pri zajtrku v restavraciji tovariša: glavni rudarski inšpektor in tov. ing. Homan izrekla pohvalo kol četi, katere se je izkazala kot najboljša. Vendar pa mislim, da smo imeli nekaj pomanjklivosti, katere moramo v bodoče odpraviti.

Predvsem je treba poudariti, da se našim telefonskim linijam ne posveča dovolj pozornosti. Tako se je zgodilo, da tega dne ni delal niti en telefon v Smartnem in da smo vsled tega izgubili 30 minut dragocenega časa. Izgovori, da je bil dež, da so se drogovi vsled bližine za vodovod izkopanega jarka nagnili, da so žice prišle v stik itd., itd. so samo izgovori, kajti to ni samljen primer. Niso redki primeri, da komandni telefoni, t. j. telefoni inženirja in obratovodij po cele dneve ne delu-

jo in zadnje dneve je eden od njih že 8 dni brez zveze z rudnikom in to kljub večkratni urgenci, da se ista vzpostavi.

V Zabukovci smo izgubili vsled tega 30 minut. In če bi šlo zares? Če bi nosili mrtve tovariše iz jame, ali bi se potem odgovorni tovariši tudi izgovarjali na tako lahek način? In človeška življenja, katere je na našem rudniku možno rešiti edinele s hitro akcijo, ali niso ona dovolj dragocena, da se stori kar je največ možno, da se osigura hiter in neoviran potek reševanja.

Nekaterih manjših napak, katere so nastopile kol posledica gornjega, ne bom omenjal in prav tako ne nekaterih pomanjklivosti, zapaženih med akcijo samo, o njih se bomo pogovarjali na prvi vaji naše čete.

Na kraju moram izreči pohvalo vsem udeležencem akcije za discipliniranost in dobro rešitev dane naloge.

Inšpekcija dela in rudarska inšpekcija, kateri sta organizirali to vajo, sta prišli do dragocenih podatkov o pripravljenosti in sposobnosti čel na naših rudnikih in je treba to njihovo akcijo toplo pozdraviti.

Glasbena problematika v Velenju

II

V zadnji številki Velenjskega Rudarja sem v članku pod istim naslovom skušal prikazati stanje na področju glasbenega delovanja v Velenju, nakazali nekoliko vzrokov takemu stanju ter opozorili na nekatere nezdružbe pojave, kol gledanje posameznikov, ki so s akšnim svojim odnosom glasbenemu delovanju samo škodili. Mogoče je bilo med njimi celo takih, ki se tega nisoavedali in so takšno ali drugačno stališče zavzemali vsled svojega ozkostranskega gledanja ali prevelike rabilčnosti z ozirom na morebitno kritiko od zunaj. Omenil pa sem, da nisem v tem prvem članku navedel vseh vzrokov, ako objektivnih kol subjektivnih, kateri o zavirali tako delo orkestra, godbe, pevskih zborov in glasbene šole. Postavljal sem se v glavnem na stališče, kaj smatram in kako gledam principielno na odnos godbenika ali pevača kol nastavnika glasbene šole ali vseh teh glasbenih skupin do samega dela na tem umetniškem področju. V današnjem članku pa bom skušal nakazati izhod iz takega stanja, omeniti, v koliko se je že v tem smislu začelo delovati in pa opozoriti vse merodajne točume, tako prosvetne kol ostale, ki lahko odigrajo važno vlogo pri rešitvi tega problema, na kakšen način bi se lahko ponovno oživel glasbeno delovanje v Velenju.

Predno bi se spustil konkretno na obravnavanje teh problemov, bi želel povedati še nekaj. Glasbeno delovanje se prav gotovo v glavnem odraža v glasbenih nastopih, v kvaliteti izvedbe, v primerno odbranem programu različnih glasbenih prireditev in konkretno za glasbeno šolo, ob uspehih učencev na raznih produkcijah šole ali ob končanem letnem ocenjevanju. Do sedaj je bilo delo posameznih glasbenih ansamblov povečini ločeno med seboj, kar se je odražalo na koncertih in drugih glasbenih nastopih. Programe smo sestavljali več ali manj stihovski. Na spored je prišlo to, kar je pač ta ali drugi ansambel imel trenutno najboljšega na razpolago za izvedbo. Jasno je, da taki programi niso imeli v celoti enoten značaj, naj si bo to z ozirom na stilno obdobje, kol z ozirom na morebitni folklorni značaj del, ki so bila izvajana na takšnem nastopu. Najmanj pa so bili ti programi vsebinsko enotni. S tem hočem povedati, da poslušalci

niso mogli imeti, na primer na nekem koncertu ali drugem glasbenem nastopu jasne slike pred seboj, češ to je koncertna glasba, to je lahka glasba ali boljše: popularna glasba, to pa je narodna ali celo plesna glasba. Vse to je v tesni zvezi z namenom poslušalcem vzgajati okus in jih pripraviti do tega, da kritično pristopajo k posameznim vrslam glasbenega poustvarjanja. Posebno malo pozornosti pa se je v tem smislu posvečalo mladini, pri kateri bi se morali zavedati, da jo moramo sčasoma vzgojiti v koncertno publiko.

Na predzadnji seji upravnega odbora DPD Svoboda je bil v tej zvezi sprejet osnutek reorganizacije celotne glasbene sekcije. Na podlagi tega osnutka sestavljajo glasbeno sekcijo vse glasbene skupine, tako godba na pihala, orkester, pevski zbori, glasbena šola kol tudi posamezne instrumentalne ali vokalne skupine, ki delujejo na področju Velenja in okolice. Ta glasbena sekcija je vključena v DPD Svoboda kol ena sama sekcija v nasprotju s tem, da so preje tako godba, orkester, ali posamezni pevski zbori predstavljal posebne ločene sekcije. S tem v zvezi bodo odpadla tudi razna trenja, ki so dosedaj včasih razdvajala na primer godbo in orkester, poleg tega pa bo tudi iz reproduktivnega vidika imelo tako delo za posledico lesnejše sodelovanje med posameznimi glasbenimi ansambli, kar se bo odražalo na glasbenih nastopih. Namen in dolžnost glasbene sekcije je, da v kulturno prosvetno sezoni priredi vsak mesec vsaj en nastop, najsi bo to v obliki koncerta, glasbenega večera, produkcije glasbene šole ali drugačnega glasbenega nastopa. Vse vokalne in instrumentalne skupine pa bodo poleg tega nudile vsak mesec obvezen glasben nastop za šoloobvezno mladino v svrhu vzgoje mladine na tem kulturnem področju. Tu naj bi priskočil na pomoč prosvetni, to je učiteljski kader na vseh šolah v Velenju, ki naj bi stremel za tem, da pride vsak učenec vsaj enkrat mesečno na ta ali oni glasbeni nastop, kjer bo imel ob primernem uvodnem predavanju možnost, da si s časom razširi svoje obzore na področju glasbe. Poleg tega pa je dolžnost glasbene sekcije, da organizira goslovanje, da povabi razne kvalifikatne ansamble drugih društev in vzgoji na tej podlagi vsem poslušalcem ter na splošno rudarjem kol ostalim čel, da je glasba danes kulturna potreba kulturnega človeka v današnji socialistični družbeni ureditvi.

Naravno pa je, da morajo za tako glasbeno, to je kulturno in umetniško delovanje obstajati tudi povsem materialni pogoji in pa sploh možnost, da se posamezniki lahko na tem kol na vseh ostalih kulturnih področjih primerno izživijo in na podlagi tega lahko tudi usvarijo to, kar se od njih pričakuje. Jasno pa je, da je potrebno predhodno razčistiti s pojavi in s stanjem, ki sem ga orisal v predhodnem članku.

Če se torej spustimo naprej na področje možnosti delovanja naše godbe na pihala, bi, kol sem že zadnjič omenil, želel poudariti to, da so godbi potrebni novi instrumenti. Instrumenti, ki jih godba uporablja sedaj, so bili nabavljeni oziroma kupljeni od naših velenjskih rudarjev že leta 1919. Med tem časom so se toliko obrabili, da ni v godbi instrumenta, ki ne bi bil vsaj enkrat ali večkrat zlepljen, zvarjen in ne vem še kaj. Res pa je, da bi se na instrumente tako v preteklosti kol v prihodnosti v posameznih primerih lahko malo bolje pazilo, kar bi onemogočilo marsikateri kvar na instrumentu ali preprečilo celo popolno uničenje instrumenta. Poleg tega ima naša godba instrumente z visoko uglasitvijo, kar takorekoč onemogoča sodelovanje na različnih glasbenih manifestacijah, kol je bil nedavno primer na Ostrožnem, kjer so nastopale godbe z normalno uglasitvijo ob priliki spremljave mešanega zbora. Vsled tega bi bilo po-

V. J.

trebno čimprej nabaviti godbi ustrezajoče instrumente. Tudi število godbenikov, ki bi ob povoljnih pogojih lahko doseglo število 40, je od tega odvisno, ali je dovolj dobrih instrumentov na razpolago. Moje mnenje pa je, da bi Velenje lahko imelo tako močno reprezentativno godbo, ki bi bila ponos rudarjev kol vseh ostalih Velenčanov. Dolžnost glasbene šole pa je, da s časom usposobi nov mlad kader glasbenikov, ki bo nekoč vredni nasledili stare in zaslužne člane sedanje velenjske godbe. Ta problem je zelo pereč, saj so v godbi člani, ki delujejo že od 1919. leta in katerim gre gotovo vse priznanje in zahvala (Brodič, Zerdoner itd.), ki pa le še s težavo dajejo od sebe to, kar so nekdanj z lahkoto dali. Godba je pred nekaj meseci dobila novo kapelnika, ki bo z novim mladim kadrom, katerega mu bo dajala glasbena šola in ob podpori ostalih članov godbe, lahko postavil godbo na višino, kol je bila nekdanj. Še eno pereče vprašanje je, ki se tiče godbe oziroma njenih članov: to je ureditev delovnega odnosa v času vaj, nastopov in pogrebov s podjetji, kjer so zaposleni. Kolikor mi je znano, imajo tudi druge takšne godbe več ali manj urejene stvari in bi bilo dobro, da bi se tudi pri nas pristopilo k čimprejšnji rešitvi tega vprašanja. Sicer pa smatram, da bi morali glasbeniki sami v prvi vrsti na pristojnem mestu in v pravilni obliki iznesti to, kar jih teži, ne pa samo govoričiti fakta, ko so sami med seboj. Prepričan sem, da jim bo šlo vsako podjetje na roko, če bo videlo pri njih voljo do dela in uspeh. Do danes pa je bilo eno in drugo včasih sporno vprašanje.

Orkester ima v glavnem instrumente, to je, godbeniki imajo delno svoje, delno družbene instrumente. Potrebno bi bilo nabaviti samo še nekaj instrumentov v svrhu dopolnitve instrumentalne zasedbe našega orkestra. Prostor za vaje obstoji, treba je samo delati, pa sem prepričan, da uspeh ne bo izostal. Kol sem že zadnjič omenil: instrumenti za orkester so v glavnem tu, godbeniki tudi, potrebno je samo še dobre volje! Predvidevam, da bo orkester zopet nastopil na dan proslave Republike dne 29. novembra in to s primernim koncertnim programom.

Drugi problem je s pevci. Velenje ima toliko pevskega materiala (in ne slabega), da bi lahko obstojal moški zbor močan do 40 pevcev ter mešani zbor do 60 pevcev. Gotovo pa je to, da je popolnoma napačno pojmovanje nekaterih, češ, vse te pevce bi bilo le potrebno sklicati in začeti z vajami. To se je že večkrat zgodilo in ni dolgo obstalo iz vzrokov, ki sem jih zadnjič navedel. Najprej bi bilo potrebno enkrat za vselej prenehati z raznimi osebnostmi, ki hromijo delo. Posamezniki pa bi bili lahko z ozirom na delo samo manj občutljivi. Poleg tega bi bilo potrebno pritegniti mladino ter jo vzgojiti v dobre pevce. Razumljivo je, da bi v takem slučaju morali starejši in že izkušeni pevci imeti malo več potrpljenja z novinci, toda morali bi se zavedati, da so tudi sami nekoč bili mladi, da so prvič prišli k nekemu zboru, da so tudi drugi morali z njimi imeti potrpljenje, skratka, da so bili tudi sami nekoč novinci. Sicer sem pa mnenja, da se tak zbor, naj si bo moški ali mešani ne da ostvariti čez noč. Začeti je treba z delom ljudi s še tako majhno skupino pevcev pa potem redno nastopati in obdržati slik s poslušalci. Le tako bo uspelo vzbuditi veselje ljudi drugim in jih polagoma, enega za drugim pritegniti v ta ali oni zbor. Pa tudi mišljenje, da dva zbora, to je moški in mešani ne moreta obstojati istočasno, ni realno. Dovolj je ljudi in pevcev, da bi lahko oba zbora obstojala, potrebno je le veselja in dobre volje. 2. oktobra bo nastopil moški zbor na koncertu v čitalnici, naslednji mesec pa je predviden nastop mešanega zbora, pa bomo videli, če se res ne da nastopati, pa čeprav samo z desetiimi ali z dvajsetimi pevci in pevskami.

Kar se tiče glasbene šole, smatram, da bi ji bilo potrebno posevali mnogo več pozornosti, kol se ji je pa posvečeno do sedaj. Saj bodo ravno iz te šole izšli nekdanj novi godbeniki in pevci, ki bodo v bodočnosti lahko častno zastopali to stran kulturnega in umetniškega dela v Velenju. Pri šoli je seveda najbolj pereče vprašanje prostorov. Zahvaljujoč se iniciativi predsednika DPD Svoboda, se bo v doglednem času pristopilo k izgradnji kulturnega doma, v katerem bodo imele vse sekcije in tudi glasbena šola svoje prostore in s tem možnost resnejšega delovanja. Ne smemo pa izgubiti iz vida, da moramo tudi v tej situaciji in pod temi pogoji z delom nadaljevati na kulturno-prosvetnem področju, kajti drugače ne bomo imeli vzroka zahtevati pomoči pri graditvi kulturnega doma. Kajti vsebina kulturno-prosvetnega delovanja je v prvi vrsti odvisna od ljudi, ki delujejo na tem področju in kol taki streme za tem, da se zgradi tak dom kulture, ki je pri nas nad vse potreben.

To so v glavnem misli, ki sem jih želel povedati v teh dveh člankih. Morda sem še na kaj pozabil, morda nisem vsega upošteval, toda prepričan sem, da, če bomo vsi skupaj združeni in složni potrpežli za delo, tudi uspeh ne bo izostal in dvignili bomo raven glasbe, tega kulturnega in umetniškega področja na pristojno višino.

Bauermann

Osnovna sredstva v naših gospodarskih podjetjih so temelj proizvodnje

Z uvedbo samoupravljanja v naših gospodarskih podjetjih so delovni kolektivi — preko svojih delavskih svetov in upravnih odborov — prevzeli odgovornost do skupnosti, za pravilno ekonomično gospodarjenje z osnovnimi sredstvi v korist družbene skupnosti po odločbah družbenega plana.

V proizvodnem procesu se udeležujejo naslednji elementi: material, stroji in strojne naprave ter ostalo orodje za delo in delovna sila. Material in delovna sila pride v svoji polni vrednosti direktno v ceno proizvoda. S prodajo proizvodov se dobivajo denarna sredstva, ki so bila izdana za ta dva elementa zopet nazaj, da se ponovno obračajo. Povsem drugače pa je s stroji, strojnimi napravami, obratnimi zgradbami in ostalim orodjem za delo. Te naprave se pogostoma obrabljajo v delovnem procesu in ne pridejo enkrat v svoji polni vrednosti v stroške proizvoda, temveč bremenijo stroške proizvoda le postopoma skozi določeno trajanje teh naprav. Zaradi teh svojih specifičnih lastnosti imajo te naprave v politični ekonomiji svoj poseben naziv »Sredstva za delo«, v naši praksi pa jih imenujemo »Osnovna sredstva«.

V proizvodnji se izrabljajo del osnovnih sredstev. Ta del osnovnih sredstev, izražen v vrednosni obliki, imenujemo »Amortizacija osnovnih sredstev«. Pri prodaji proizvodnje se realizira tudi ta del vrednosti osnovnih sredstev. Na ta način pridobljena denarna sredstva vlagajo podjetje v posebni — amortizacijski fond, s katerim se

obnavljajo dotrojana osnovna sredstva. V ta fond se stekajo tudi denarna sredstva za investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev. To pa zaradi tega, da se z dobrim vzdrževanjem čimboli podaljša obračevalna doba osnovnega sredstva.

V tem kraškem uvodu sem hotel prikazati kakšno vlogo odigrajujo osnovna sredstva v naših gospodarskih podjetjih in kako vpliva vrednost teh sredstev na ceno proizvoda.

Z uredbo o upravljanju osnovnih sredstev sta določeni dve kompetenci, in sicer družbena in pravna stran ter ekonomski mehanizem upravljanja.

V družbeni in pravni strani upravljanja osnovnih sredstev so zajeta načela: Osnovna sredstva vseh gospodarskih podjetij in ustanov so last celokupne družbe, družba upravlja ta osnovna sredstva preko delovnih kolektivov, ki se morajo pridržavati tožadnih zakonov in uredb. Delovni kolektivi imajo pravico ta osnovna sredstva koristiti in realizirati napram vsem ostalim podjetjem, ustanovam, državnim organom in državljanom. Poedini predmeti osnovnih sredstev se ne morejo odzvelati administrativnim potom, pač pa jih gospodarska podjetja lahko odložijo drugim neprilivnim ustanovam na podlagi sklepa delavskega sveta ali s prodajo, ali s prenosom osnovnih sredstev. Družba si pridržuje pravico nadzora nad upravljanjem osnovnih sredstev.

V ekonomskem mehanizmu upravljanja osnovnih sredstev so izražena

naslednja načela. Amortizacija se zaračunava na podlagi vrednosti osnovnih sredstev in njihove dobe trajanja, za kar je z uredbo določena stopnja amortizacije po grupah osnovnih sredstev (sistem grupe amortizacij). Amortizacijski fond koristi v celoti gospodarsko podjetje in je namenjen samo za nadomestitev in vzdrževanje osnovnih sredstev. Amortizacija torej služi ekonomskemu mehanizmu, kol stimulans za čuvanje in vestno vzdrževanje osnovnih sredstev, to pa zaradi tega, ker se plačuje po predpisani, ne pa po stvarni dobi trajanja osnovnega sredstva. Če je katerokoli osnovno sredstvo dotrajalo, zaradi slabega vzdrževanja in brezbržnega čuvanja, pred predpisano dobo, je podjetje dolžno za njega plačevati amortizacijo še nadalje, četudi več ne koristi. Prav tako se plačuje od osnovnih sredstev obresti, ki so namenjene investicijam, za vsa osnovna sredstva, če jih podjetje koristi ali ne koristi.

Na ta način je podjetju dana stalnost in trajnost v upravljanju z osnovnimi sredstvi, ker jih stalno izpopolnjuje in obnavlja iz prej navedenih sredstev.

Iz navedenega sledi, da moramo vsa osnovna sredstva, ki nam jih je zapupala v upravljanje družbena skupnost, skrbno čuvati, redno vzdrževati, da bodo čim dlje trajala in jih izkoriščati v polni njihovi zmogljivosti, da bodo za kolektiv in za skupnost donosna.

ŠPORT

Tudi rokomet se v Velenju lepo razvija

Mnogi Velenjčani vedo, da se pri nas razvija nova športna igra — rokomet. Mnogi so že videli nekaj tekem. Malokdo pa ve, da so naši mladi rokometišči ravno v zadnjem času dosegli presenečljive uspehe, zlasti v malem rokometu.

Zato bomo v teh vrsticah skušali podati nekaj o teh skromnih, mladih in zelo »amateriziranih« rokometiščih. Ne bomo govorili o njihovih začetnih težavah, ki so jih imeli z opremo, žogami, igriščem itd. Govorili bomo o njihovi volji in o njihovem uspešnem delu na »rokometnem polju«. Začeli so takorekoč iz nič. Doživljali so ljudi neuspehe, kar pa je bilo za začetek razumljivo. Končno se jim je le odprlo: danes predstavljajo ti mladi rokometišči eno najmočnejših ekip v malem rokometu, kar trdi med drugimi tudi »Polet«, ki je, kar se tiče rokometne drugače »precej skromen.« Kdor pozna dinamičnost malega rokometu, bo sam znal ceniti, ta uspeh velenjske mladine.

Prvi uspeh so dosegli na polfinalnem turnirju v Mariboru. Skoraj popolnoma nepripravljeni so z lahkoto opravili z dosedaj nepremagljivo ekipo ZSD iz Celja z 11:8.

Drugi in doslej največji uspeh pa so dosegli v Pljuju. V konkurenciji petih ekip so zavzeli častno drugo mesto! Zal pa so tako prireditelj kot sodniki slabo opravili svojo dolžnost tako, da so tudi oni delno pripomogli k temu, da niso Velenjčani postali celo prvaki. Pa poglejmo posamezne rezultate:

Svoboda (Varaždin)	4-0-0-0-26:11-7
Velenje	4-3-0-1-15:13-6
Drava I	4-2-1-1-20:18-5
Drava II	4-0-1-3-13:20-1
Proletarec	4-0-1-0-9:19-1

Edini poraz so doživeli s Svobodo - 5:2 premagali pa so Dravo I, Dravo II in Proletarca 4:1. Vsekakor zaslužijo ti mladi igralci, da jih predstavimo. Tu je Zagajšek, ki ga smatrajo strokovnjaki za najboljšega vratarja v malem rokometu, dalje Pirnat, Podpečan, Končan, Jelen, Polanc, tu so kar vsi trije bratje Kmecl-ovi, Marko, Matjaž in Aleš, pa še tehnik Jurhar in »turner« Zevartl. Kdor jih pozna bo priznal, da je to takorekoč mladinska ekipa, — pa vendar ena najboljših v Sloveniji.

Ob tej priliki pa moramo izreči najlepšo zahvalo N. K. »Rudarju«, ki je tudi tokrat pokazal, da razume težave naših rokometiščev s tem, da jim je dal na razpolago popolno opremo. Ne smemo pa prezreti glavnega sčebra — agilnega predsednika »Partizana« tovariša Hudovernika, ki je vedno razumljivo težnje rokometiščev in se ni držal listega starega, napačnega načela — »Partizan« je telovadba.

Tako Rudar, kot lov. Hudovernik sta vsak s svoje strani pripomogla k uspehu in Pljuju, za kar zaslužita največje priznanje.

Na žalost moramo ugotoviti, da so v rokometu vključeni samo dijaki in študenti (le Pirnat, Jurhar in Korun so častne izjeme), ki se pojavljajo le za dobo počitnic, potem pa polagoma utihnejo. Zato si je vodstvo »Partizana« zadalo nalogo, da prilagene v svoje vrste čim več delavske mladine. Zato izkoriščamo to priložnost in vabimo vse, ki jih zanima ta športna igra: »Pridite, ne bo vam žal!«

Ali je to pravilen odnos do pacientov?

Zaradi obolelih prsi sem iskala pomoč v velenjskem Zdravstvenem domu. Doma sem se zaradi otrok nekoliko zadržala in zato za nekaj minut zamudila k ordinacijski uri. Ker sem imela prejšnji dan in ponoči vročino in velike bolečine, sem hotela zdravnika le vprašati, če bi me mogoče kljub zakasnitvi še pregledali, oziroma, da bi mi dal vsaj svoj nasvet.

Namesto vljudnega odgovora, pa je ambulančna administratorka Tamšek Anica pred mano zaloputnila vrata in se na mojo ponovno prošnjo zadržala, da z mano nima več kaj razpravljati, češ da je redni čas pregledov že minul.

Vsekakor je to odnos, ki mu v naši socialistični družbi ne bi smelo biti prostora.

Vsi vemo, kako zelo so obremenjeni naši zdravniki in ostalo kvalificirano zdravstveno osebje, vendar so z nami kljub temu vljudni in pomagajo, kolikor morejo, brez ozira na dnevni čas in oddaljenost. Od administratorka ne zahtevamo strokovne pomoči, ker nam je ne more nuditi, mislim pa, da bi do bolnikov lahko bila ustrežljiva ali vsaj vljudna, da bi jim nudila vsaj lepo besedo. Mislim, da imajo bolniki v naši domovini na to popolno pravico.

V. M.

fiste gole rogovile, ki štrlijo na vse strani. Ne bo dolgo, ko bo listje odletelo. Vse je že pisano. Nisem odgovorila. Saj je bilo tudi meni hudo. A sem se hitro znašla: »Potem bo pa sneg, lvo! Ali boš tedaj tudi žalosten?« »Pa še vprašaj!« Kaj vse bi se še pogovorila, pa naju je mama poklicala. Med delom sem še dolgo premišljevala: »Saj je tudi s človekom tako: pomlad, poletje, jesen, zima... Kako hitro gre naprej.

Jelen Hedvika,

IV. razr. gimnazije v Velenju (St. Iij, št. 23.)

PREKLIC

Podpisani Pirc Ivan, delavec v Rudniku lignita Velenje, preključujem in obžalujem nerenečne govore, ki sem jih razširjal o tovarišici Gregorčič Rozaliji. Zahvaljujem se ji, da je odstopila od sodnega postopka.

Pirc Ivan

PREKLIC

Podpisani Polenik Edo preključujem in razveljavljam svoj izplačilni kartonček št. 1007.

Polenik Ivan

PREKLIC

Podpisani Polenik Ivan preključujem in razveljavljam svoj izplačilni kartonček št. 842.

Polenik Edo

PREKLIC

Preključujem izgubljeno deputatno nakaznico za premog št. 591

Lekšan Jože

PREKLIC

Pečko Karel preključujem in razveljavljam svojo deputatno nakaznico

Pečko Karel

PREKLIC

Podpisani Grebenšek Ciril, preključujem in razveljavljam svojo deputatno nakaznico.

Grebenšek Ciril

ZAHVALA

Ob priliki težke izgube, ki nas je zadela s smrtno našega očeta, lov. Hajnca Jožeta, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam kakorkoli pomagali, predvsem pa sindikalni podružnici RLK, rudarski godbi ter ostalim, ki so ga »premljali na zadnji polji.

Hohnjec Marija s sorodstvom

Bogata jesen

»Juhej!« sem zaslišala nekega jutra z vrta. »Spel ta naš lvo! Kaj je le spel iztaknil, da že tako zgodaj vriska. Saj bo vse mlajše spravil pokonci.« Mislija bi še naprej in ugibala, pa je že lvo stal sredi sobe. »Veš, kaj?« me je vprašal. »Ali uganem, kaj sem našel na vrhu?« »Kaj vendar takega?« »Veš pa le ne; pa ti bom povedal. Tam na brajdi, prav v listju je bilo kakor za gnezdo zrela grozdja. Tu pa sem ti prinesel jabolka in hruške. Pa še orehov imam. Jih bova potem trla. Burčenov ložek je našel včeraj polno košaro jurčkov. Bom šel z njim v gozd ponje. Pa še kostanja bova nabrala.« Tako je hlel z naštevancem, da sem mu komaj v mislih sledila. Vendar je tudi mene zamakalo v gozd po gobe. Pripravila sva košarico, povedala mami, da je ne bo skrbelo in odšla na Polhov hrib. Kmalu sva

nabrala gob in kostanja ter pojedla vsa jabolka, ki sva jih imela s seboj. Povzpela sva se na vrh. Po južni strani hriba nizzol so se spuščali vinogradi. Grozdje je že zrelo. Tudi nekaj breskev je še bilo tam. Ob strani so stale jabolane z živordečimi sadovi, takoj za njimi pa hruške, ki so se pa že tako vabljivo svetile. Ob vinogradu sva prišla do velike njive. Pa je naenkrat lvo telebnil kol je bil dolg in širok. »Uh, kakšna buča! To se bo splačalo otrebiti.« Lvo, popoldne boš moral pasti. Bosta z Maro kurila. Zdajle pa lahko nalomiva nekaj strokov koruze in nakoplijeva krompirja. Boš videl, kako prijetno bo, ko bosta pekla kostani, pa še koruzo in krompir.« Pohitela sva, da se ne bi mama kregala. Spel je lvo začel: »To pa le ni prav, da vse listje odpade. Je pa že tako pusto gledati

Gibanje prebivalstva

POROČILI SO SE:

Herlah Jože, polj. delavec iz Velenja in Savojec Marija, polj. delavka iz Velenja; Riček Tone, ind. poslovođa iz Saleka in Majcen Magda, gradbeni tehnik iz Novega Velenja; Dimič Stamen, trg. pomočnik iz Negolina in Kelenc Franciška, blagajničarka iz Pesja; Povh Ivan, trg. pomočnik iz Pirešice in Grabner Tilčka, frizerka iz Velenja; Vodlan Anton, tudar iz Novega Velenja in Feldin Pavla, delavka iz Novega Velenja; Potočnik Alojz, polj. delavec iz Plešivca in Lemež Štefka, polj. delavka iz Cirkovc; Starman Franc, absolvent rudarstva iz Novega Velenja in Cibeli Vida, študentka iz Trbovelj; Povh Ivan, merilec lesa iz Skal in Debelšek Angela, tovarniška delavka iz Pesja; Neraf Franc, elektromonter iz Novega Velenja in Zupanc Aneta, šivilja iz Novega Velenja.

Vrbnjak Viktor, zidar iz Maribora in Britovšek Bernarda, kuharica iz Raven na Kor.; Razgoršek Jože, rudar iz Velenja in Čič Hedvika, frizerka iz Velenja; Amon Alojz, rudar iz Stare vasi in Novinšek Pavla, delavka iz Stare vasi; Jamnišek Alojz, kovač iz Saleka in Pungartnik Silva, uslužbenka iz Senčbrica; Felician Jože, ključavničar iz Senčbrica in Spička Boža, frizerka iz Velenje novo; Sever Anton, mehanik iz Nazarija in Vrčkovnik Angela, delavka iz Skal; Pečecnik Karl, čevljar iz Druž-

mirja in Aubrecht Anica, delavka iz Cirkovc; Aubrecht Franc, polj. delavec iz Cirkovc in Rednak Marilina, polj. delavka iz Cirkovc; Drev Rudolf, pismonoša iz Lokovice in Hribar Anica, delavka iz Dake; Hribernik Janez, rudar iz Stare vasi in Podlogar Fanika, kuh. pomočnica iz Saleka; Zevartl Ivan, polj. delavec iz Plešivca in Pustoličnik Marija, polj. delavka iz Plešivca; Svener Vladimir, kovinostругar iz Velenja in Krušec Ana, trg. pomočnica iz Velenja; Tajnik Ivan, uslužbenec iz Skornega in Volko Fanika, uslužbenka iz Dake.

RODILE SO:

Goli Krista, gospodinja, iz Pesja, stara 24 let - Slavico; Ovniček Marica, gospodinja iz Velenja, stara 21 let - Darinko; Grešak Fanika, gospodinja iz Kavč, stara 34 let - Milana.

Kovše Stanislava, gospodinja, St. Bric, stara 23 let - Borisa; Knez Marija, gospodinja, Velenje novo, stara 33 let - Bojana; Očepek Jožeta, gospodinja, Silova, stara 34 let - Magdo; Videmšek Karolina, gospodinja, Skal, stara 24 let - Barico; Janežič Manja, uslužbenka, Salek, stara 22 let - Zorico; Skaza Terezija, gospodinja, Paka, stara 25 let - Cvelko; Tamše Terezija, gospodinja, Cirkovc, stara 24 let - Anico; Chromy Ana, delavka iz Velenja, stara 28 let - Borisa; Verdev Marija, gospodinja iz

St. Janža, stara 32 let - Darka; Kolnik Neža, gospodinja iz Stare vasi, stara 25 let - Milana; Povh Francka, gospodinja iz Pake, stara 29 let - Jožico; Miklavžina Ivana, gospodinja iz Plešivca, stara 23 let - Marijana; Skornšek Rozika, šivilja iz Velenja, stara 18 let - Staneta; Dermol Adela, uslužbenka iz Velenje novo, stara 22 let - Natalijo; Jelen Gabriela, delavka iz Laz, stara 21 let - Janka; Rogovnik Marilna, trg. pomočnica iz St. Brica, stara 23 let - Ivana; Skrlep Marija, delavka iz Saleka, stara 28 let - Marico; Skok Kristina, gospodinja iz Pesja, stara 23 let - Dijano; Skoflek Marija, gospodinja iz Skal, stara 31 let - Avgusta; Krenker Marija, gospodinja iz Plešivca, stara 24 let - Ludvika; Auberšek Pavla, delavka iz Kozjaka, stara 20 let - Jožeta; Belec Marija, gospodinja iz Pesja, stara 32 let - Staneta; Veltrih Alojzija, gospodinja iz Pake, stara 27 let - Jožico; Brvar Ana, gospodinja iz Saleka, stara 22 let - Ljudmilo; Ošler Karolina, slatističarka iz Kavč, stara 22 let - Stojana; Gruber Marija, gospodinja iz Velenje novo, stara 31 let - Milko.

UMRLI SO:

Strah Mijo, gradbeni delavec iz Zasadnega, star 49 let; Viher Jožef, upokojenec iz Kavč, star 69 let; Hajnz Jožef, upokojenec iz Pesja, star 74 let; Skočaj Leopold, upokojenec iz Saleka, star 71 let; Vihar Franciška, gospodinja iz Lipja, stara 61 let; Ružnik Marija, kmečka hči iz Plešivca, stara 42 let. Kuhar Edvard, otrok iz Ložnice, star

1 mesec; Šuster Franciška, gospodinja iz Kavč, stara 65 let; Florjan Franc, rudar iz Skal, star 38 let; Podpečan Franciška, gospodinja iz Pristave, stara 73 let; Zagradišnik Jera, prevzitarica iz Pesja, stara 87 let; Canč Martin, kmet iz Plešivca, star 84 let; Brizig Antonija, gospodinja iz Stare vasi, stara 50 let.

Portal velenjskega gradu

POROŠTVO

Ce kdaj prevaran boš odslej ne klej!
Ne rjovi!
Smej se, smeji!

Okreni lahko se kot ptič, korak naj bo krepak, izprsi se — saj ni enak na svetu več fanlič.

Ne kaži lice žalostno, čeprav ti srce poka in duša divje stoka, zadeta in razporena, krvava je od joka. A ti se smeji — le smeji se smeji...

«Kim»

JESEN

Jesen mrtvih dih vsiljuje se nam. Ošter je vetra žvižg, ki reže v obraz — ziblje gozd in log v sani. Siv raztrgan oblak, pokriva nebo in jala vran — vpijoč. Človek misli na čas — odmika se dan. Skrbno v plašč zaviti krenem skoz park. Listja rumeneča šum, škripanje golih vej — veže korak. Blodno ozira se ptič, sklanja glavo — pada že mrak.

«Kim»

IZ LJUBLJANE do Walesa

Hladen julijski dan. Čisto rahlo prši iz meglice. Nestrpo že čakamo na orient-expres. Ob določeni minuti je pridrdral — in že je bila za mano bela ljubljana. Da, lista, ki jo je pesnik Zupančič tako lepo opisal v pesmi: »Z vlakom.« Le v Postojni postoji vlak in nato zopet dalje, mimo kraških borovcev proti Trslu. »Bori, bori, lemi bori,« je zapisal sin kraških planot Srečko Kosovel. Sonce se je po dveurni vožnji le nasmejalo izza oblakov in Kras je dobil listo značilno barvo, da ti postane ljub in drag. Sežana — in meja, Formalen pregled carine. Še zadnji pozdrav domovini! Naglo se približamo Trslu. Iz nerazumljivih razlogov nam italijanska civilna policija pobere polne liste.

V Trstu smo! Toda, kako v mesto brez polnega lista? Dve uri časa. S kakim hrepenenjem sem preteklo leto le od daleč, na obali našega Jadrana, gledal Trsl, ki se je bleščal v morju luči. In sedaj! Tu sem in...

S policajem, ki je znal hvatsko, sva se pogovorila. Odbrzel sem v mesto. Levo in desno so švigali mimo mene angleški in ameriškanski kamioni in jeepi. Vseposvođ njihova policija. Odeli si v pravi šum velenjske. Če dobro prisluhneš, čuješ tudi hvatsko in slo-

vensko besedo. Le nekaj streljajev iz glavne postaje pa si lahko ogledaš znameniti trg svobode Piazza de Libertá, bogat vodometov in monumentov. Se na levo in pred teboj je trg Vitorio Veneto. Vseposvođ so izložbe prenašičene, cene, razen svili, iste kol pri nas. Toda čas v tako živahnem in lepem mestu hitro poteče.

Nazaj — na postajo. Vstopil sem. V kupeju so se nabrali Italijani, ki so potovali v smeri Milano. Njih glasno govorjenje in hitre kretnice — in takoj si si lahko misliš, da se voziš — z južnjaki.

Večji del so prišleci govorili o dragini, stanovanjski stiski, brezposelnosti. Neki delavec iz Foggija je pripovedoval kako so v stanovanjih še zmeraj skupaj ljudje, z domačimi živalmi. Niso mi pa ušle iz oči tudi steklenice vina, ki so čepel skoraj v vsaki košari. Italijani ti postanejo hitro zaupni. Tudi, ko sem jim povedal, da sem Jugoslovian, se zaupanje, ki nastane med potniki, ki so dali časa skupaj, ni omajalo. Sai preprosti delavec in kmet pač ne vesta, zakaj naj bi se jezila na tujca, ki ima noče nič zalega.

Pogled skozi okno! Mimo nas drevo prej revne kot bogate vasi. Njihova kmečka gospodarstva imajo samo za-

silne senike. Mesta so lepša. Prešli smo Domadosolo, tam so mi vrnilo polni list, Mestre in Padova, ki slovi po najstarejši univerzi v Evropi, in se hitro bližajo Milano. Zla'oromena pšenična polja, ki so se menjala z bogalimi nasadi kol sadno drevje debelimi vinski mi trtami. Mrak. Milano. Kratek sprehod po mestu. Postaja je veličastna zgradba. Nad 50 m visoko poslopje, ki ga podpirajo granitni stebri, krasijo pa kipi. Mesto je vzorno urejeno, življenje v njem silno drago. Soba v hotelu stane do 1500 lir (drago, če enačimo liro z dinarjem, kar Italijani delajo). Vseposvođ so klopi v parkih polne mladih in starih ljudi — brezposelnih.

Prenočil sem v Milano. Drugo jutro sem si naročil navaden čaj ter plačal zanj kar 150 lir. Skallica cigaret stane 200 lir — toda njihove so po kvaliteti veliko slabše od naših.

Ob pol desetih se je vožnja zopet nadaljevala. Vse bolj smo se primikali alpskemu svetu.

Vseposvođ hladno vreme. Vlak je zavil v največji evropski tunel Simplon. Grmenje v njem te utruja. Po dvajsetih minutah smo zopet zagledali beli dan in z njim prvo švicarsko mestce Brig. Švicarski cariniki so prijazni in te nagovorijo v francoskem in nemškem jeziku. Italijani so nas zapustili, ker so odšli iskat delo v Švico.

Pokrajina, ki jo spremljamo skozi okno, je slikovita. Na pobočjih in dolinah Alp lične hišice; vse baročno izrezljano. Sadne plantaže so zrogolane in se šibijo pod težo plodov. Prešli smo

večje mesto Montreal. Ze od daleč se pobliskava Genevsko jezero. Približali smo se mu. Ob silni nevihti, ki je zalela Švico, je bilo to jezero v grmenju in dolgih, svetlih bliskih še lepše. Švica je deželica, ki je poleg Slovenije, najslikovitejša v Evropi.

Prej ozka dolina se je začela širiti. Približali smo se francoski meji. Francija je res sončna dežela. Negredna žitna polja in visoki topoli. Dijon — Pariz — Pas de Calais. Zadnje je pristaniško mesto, kjer se vkrcamo na ladjo za Anglijo. Se vedno nas je vse zeblo. Poskrili smo se v podpalubnih prostorih. Po enourni vožnji smo že bili na britanskih tleh v mestecu Dover. Po temeljitem carinskem pregledu (tue je valute!) so nam dovolili na vlak.

Anglija! Dežela bogastva in razkošja! Da! toda...

Občudujem mojsirovino njih umelnicov: kiparjev, piscev in drugih — toda ne občudujem bogastva: lepa mesta, ceste, modernizacija? Kolonije!

Da, kolonije! Hrbti črncev, ki so jih prevajali iz Afrike na oloke, so se krivil pod biči angleških gospodarjev. — Angleži so na afriških in azijskih tleh uničili vse, kar se jim je ustavljalo na poti do bogastva. Skozi pet stoletij so se vračale angleške ladje, polne plena, v domovino. Danes je tudi tega lam že skoraj konec!

In ko tako občuduješ vso njihovo tehniko in kapital, se ti zdi, da je v slehernem delcu angleške laslne kaplice temnordeče strpnene krvi...

(Dalej prihodnjč)

DELAVSKI SVET, UPRAVNI ODBOR
IN SINDIKALNA PODRUŽNICA

Termoelektrarne

VELENJE

iskreno čestitajo naši mladini,
nosilki slavnih tradicij komuni-
stične mladine k 35-letnici
ustanovitve SKOJ

Tovarna usnja Šoštanj

izdeluje prvovrstno zgornje in
spodnje usnje s katerega kvali-
teto boste vedno zadovoljni.
Cene so solidne. Za naročila se
obračajte na Upravo podjetja

Delavski svet, upravni odbor
in sindikalna podružnica

RUDNIKA LIGNITA VELENJE

Pozdravljamo v imenu vseh šaleških rudarjev našo mladino ob njenem velikem prazniku 35. obletnici SKOJ in želimo, da bi dosledno stopala po slavni poti, ki so jo začrtali s svojimi življenji stotisoči naših najboljših mladincev

**OLO, OKZKS,
OO SZDL in OO ZBNOB
Šoštanj**

čestita mladini okraja Šoštanj ob priliki svečanosti v Pesjem ob 35. obletnici SKOJ z željo, da še naprej dosledno razvija bogate tradicije SKOJ, ter ji želi v nadaljnjem delu obilo uspehov.

**Obč. KZK, Obč. OZB,
LOMO
Velenje**

iskreno čestitajo naši mladini, predvsem pa preživelim članom ob 35-letnici ustanovitve herojskega SKOJ

**Ko obiščete Šoštanj, ne
pozabite obiskati trgov-
skega podjetja**

Patcašnik

**kjer boste ob vsakem času
solidno postreženi z
raznovrstnim manufakturnim
in špecerijskim
blagom po najnižjih
dnevnik cenah**

Trgovske poslovalnice

ZARJA

**v Šoštanju so vedno za-
ložene z raznovrstnim in
cenenim blagom, katerega
izbira je zelo pestra**

Se priporoča!

KMETIJSKA ZADRUGA VELENJE

čestita vsem skojevcem

---

in LMS ob 35-letnici

---

ustanovitve SKOJ

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE Šoštanj

**čestita mladini Šaleške
doline k 35-letnici SKOJ
ter ji želi še nadalje čim
lepših uspehov**

Tovarna konfekcije, gumbov in galanterije

ŠOŠTANJ

izdeluje in nudi: vsakovrstno moško
perilno konfekcijo, delovne obleke,
dežne plašče, predvojaške uniforme v
solidni izdelavi in sprejemljivi ceni.

Gumbe dobite v vseh zaželenih veli-
kostih in fazonah iz uvoženega mate-
riala. Galanterija Vam nudi okusne
pisarniške potrebščine ter raznovrstno
kombinirano metalno in plastično ga-
lanterijo, če si zaželite lepe in okusne
elektrogalanterijske predmete.

Se priporoča kolektiv

Delavsko prosvetno društvo

»Svoboda« Velenje

iskreno čestita

Ljudski mladini

Slovenije k 35-letnici

ustanovitve SKOJ

z željo, da bi

budno čuvala

njegove herojske

tradicije

Kmetijska zadruga Lokovica

Vam nudi v svojih poslovalnicah po
zmernih cenah razno manufakturno
blago, špecerijo, gradben material
in raznovrstne kmetijske pridelke.

Na zalogi ima tudi kmetijske stroje in umetna gnojila.

Naši mladini
iskreno čestita k
35-obljetnici
SKOJ

Kmetijska
zadruga
Šalek

Mestna podjetja Velenje:

Mehanična delavnica

Slikoplesk

Izdelovalnica gumiranega
papirja

Slaščičarna

Kavarna „Central“

Gostilna pod Klancem

Gostilna Zofka

Kolodvorska restavracija

Brivnica

Mizarstvo

Pekarna

iskreno čestitajo k 35-letnici ustanovitve SKOJ

K 35-letnici
ustanovitve

SKOJ iskreno

čestita trgovsko
podjetje

„BAZEN“

s svojimi

poslovalnicami

TVD Partizan • in • NK Rudar Velenje

čestitata vsem svojim članom mladincem kakor vsej mladini okraja k 35-letnici ustanovitve SKOJ